

Луцик О. Д., Чайковський Ю. Б. Гістологічна термінологія. Міжнародна термінологія з цитології та гістології людини. – Київ: Медицина, 2010. – 304 с.

Українська редакція Міжнародної гістологічної номенклатури востаннє була опублікована у 2001 р. За роки, які минули, гістологія збагатилася науковими здобутками та новими термінами. Це зумовило необхідність перегляду гістологічної термінології, що й виконав Міжнародний комітет з гістологічної номенклатури.

Федеративний міжнародний комітет з анатомічної термінології (FICAT) і 60 Національних асоціацій анатомів, які є членами Міжнародної федерації асоціацій анатомів (IFAA), розглянули і затвердили нову версію Міжнародної гістологічної термінології (Киото, 2005)

і продовжують працювати над Міжнародною ембріологічною термінологією. У переліку термінів нової номенклатури значна кількість новітніх та деякі хімічні/біохімічні назви. Викладене спонукає до пошуку прийомів максимальної зручності їхнього використання клініцистами.

Найновіша редакція Міжнародної гістологічної термінології вийшла друком у 2008 р. англійською мовою. Український переклад міжнародних термінів з цитології та гістології людини затвердив V з'їзд анатомів, гістологів, ембріологів і топографоанатомів України. Автори в короткі терміни зробили переклад цієї номенклатури українською та російською мовами, і видали в Україні. Медичній громадськості подали уточнені згідно з найновішою редакцією основні гістологічні терміни, які треба використовувати не тільки в науковій діяльності, для публікації результатів дослідження, а й у повсякденній роботі лікаря.

Терміни, які ввійшли до останньої редакції номенклатури, дещо відрізняються від попереднього списку українсько-англійсько-латинських термінів із гістології, цитології та мікроанатомії. Зі зміною списків гістологічної термінології, як і зі змінами у класифікаціях хвороб, виникає проблема розуміння «нових» і зіставлення

зі «старими» термінами. Цьому допоможе рецензоване видання «Гістологічної термінології».

Автори, розглянувши гістологічні терміни, систематизували і подали їх латинською, українською, англійською та російською мовами. «Гістологічна термінологія» має три розділи: цитологію, загальну гістологію епітеліальної, сполучної, м'язової і нервової систем, спеціальну гістологію органів і систем організму. Оскільки таке видання розраховане на широке коло науковців, зокрема, спеціалістів-морфологів, лікарів і студентів, серед яких в Україні багато іноземних, то переклад і викладення уточнених списків гістологічних термінів чотирма мовами є обґрунтованим, доцільним і потрібним. Важливо, що в першій колонці зазначено дванадцятизначний власний ідентифікаційний номер терміна, у наступних – його еквівалент латинською, українською, англійською та російською мовами. За наявності двох або більше альтернативних термінів першим подано термін, якому FICAT надає перевагу. Використання різних шрифтів і різних форм рубрикації підкреслює ієрархію термінів.

У поданому списку виконано високопрофесійний переклад термінів із глибоким розумінням їхньої цито- та гістофізіології, що має важливе значення для використання в науковій і практичній діяльності зацікавленими спеціалістами. Вражає масштаб виконаної роботи з впорядкування гістологічних термінів, наукова ерудиція й обізнаність авторів із сучасними науковими публікаціями з питань будови клітин, тканин і органів. Окремі терміни уточнено в примітках згідно з результатами опублікованих наукових досліджень, із посиланням на літературне джерело, що вносить у рецензовану працю елементи монографічності.

На нашу думку, студентам і лікарям буде винятково корисним знайомство з новою редакцією гістологічних термінів, якими користується світова спільнота при вивченні будови органів та їхніх хвороб. Уніфіковані термінології слугують основним засобом спілкування в усіх галузях медицини, учені настійно рекомендують використовувати гістологічну номенклатуру і в теоретичній, і в практичній медицині, закликають рухатися вперед із цими термінологіями.

Створюючи підручники та навчальні посібники для студентів, публікуючи результати теоретичних і практичних наукових досліджень, існує вимога уніфікації термінів згідно з анатомічною і гістологічною номенклатурою і дотримання назви захворювань з урахуванням Міжнародної класифікації хвороб 10-го перегляду. Тому впровадження в навчальний процес і практичну медицину інтегративних питань нової гістологічної термінології в процесі викладання хвороб різних органів і систем підвищить ефективність процесу формування професійної комунікативної

компетенції особистості студента та лікаря. Стандартизація термінологічної лексики лікаря на підставі використання правильної гістологічної термінології, застосування ним медичної професійної мови буде сприяти вдосконаленню та підвищенню рівня знань і вмінь лікаря.

Вважаємо, що рецензований рукопис з англійськими, українськими, латинськими та російськими еквівалентами гістологічних і цитологічних термінів відповідає останній редакції Міжнародної гістологічної номенклатури, буде корисним для цитологів, гістологів, анатомів, лікарів, аспірантів, студентів, зацікавлених фахівців. Видання такого списку термінів конкретизує і робить гістологічні терміни зрозумілими для широкого кола науковців. Книга є значним внеском у розвиток гістологічної науки й української національної медичної термінології.

Даючи позитивну оцінку книги в цілому, слід зазначити, що не всі латинські морфологічні терміни варто перекладати дослівно. Як приклад можна навести “базальну мембрану” – чий дослівний переклад як “основна перетинка” ледве чи знайде широке застосування. Так само не завжди однозначно сприймається заміна українськими термінами звиклих латинських назв ядер гіпоталамуса – “супраоптичного” на “надзорове”, “паравентрикулярного” на “пришлуночкове”, “аркватного” на “аркове” і т.п. Такі побажання неодноразово озвучувалися як у приватних бесідах, так і підчас офіційних дискусій провідних українських морфологів. З плином часу як жива мова, так і наукова термінологія істотно змінюються: носієм і модулятором останньої як раніше, так і нині залишається фахове середовище, яке або сприймає, або відкидає ті чи інші терміни.

Олена ДЄЛЬЦОВА

доктор медичних наук,

професор кафедри гістології, цитології та ембріології

Івано-Франківського національного медичного університету

Стаття надійшла 20. 06. 2015

Після доопрацювання 30. 06. 2015

Прийнята до друку 02. 07. 2015